

Visi gali mokytis ir turėti darbą

Tekstas lengvai suprantama kalba

Antrasis lygis

2022 METAI

Turinys:

JT neįgaliųjų konvencija.....	3
Žmogaus teisių konvencija.....	7
Švietimo ir mokymosi tikslai Lietuvoje.....	8
Diskriminacija	11
Mokymasis darželyje ir mokykloje	12
Kas yra profesija?.....	14
Kaip pasirinkti profesiją, kurią nori mokytis?.....	15
Kas yra profesinė mokykla?.....	16
Profesinis mokymas.....	20
Pirminis profesinis mokymas.....	21
Tęstinis profesinis mokymas	22
Įvairūs mokymai ir kursai.....	24
Darbo paieška.....	25

JT neįgaliųjų teisių konvencija

Neįgaliųjų teisių konvencija – tai dokumentas, kuriame išvardytos Žmonių su negalia teisės ir laisvės.

Šiame dokumente rašoma, kad žmonės su negalia turi tokias pačias laisves ir teises kaip ir visi kiti žmonės.

Nei vienas žmogus negali būti diskriminuojamas dėl rasės, lyties ar negalios.

Neįgaliųjų teisių konvencijoje parašyta, kad žmonės su negalia turi teisę:

- būti savarankiški,
- išsakyti savo nuomonę,
- laisvai pasirinkti.

JT neįgaliųjų teisių konvencijos 24 straipsnis.

Išsilavinimas

1.

Žmonės su negalia:

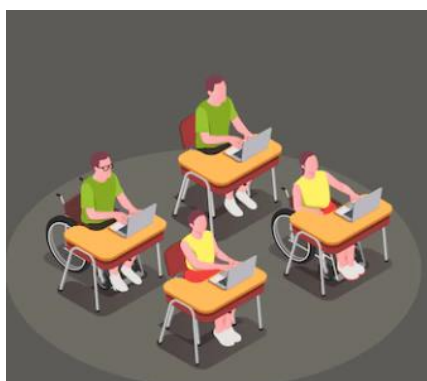
- turi teisę mokytis,
- tobulinti savo gebėjimus ir talentus.

Dėl negalios žmonės negali būti šalinami iš mokyklų, universitetų ar kitų mokymo įstaigų.

Vaikai su negalia

turi teisę įgyti

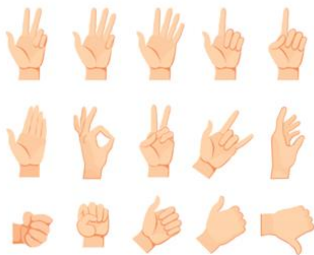
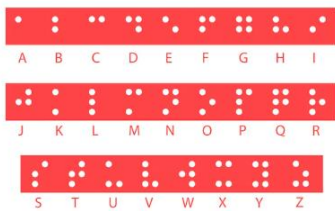
nemokamą privalomą pradinį arba vidurinį išsilavinimą.

Visos mokymo įstaigos privalo būti pritaikytos kiekvienam žmogui su negalia.

2.

Šią Konvenciją pasirašiusios valstybės sutaria, kad žmonės su negalia turi teisę mokytis ir dalyvauti bendruomenės gyvenime.

Žmonėms su negalia, su jais dirbantiems, gyvenantiems ar bendraujantiems žmonėms turi būti suteiktos šios galimybės:

- mokytis Brailio ar kito specialaus rašto;

- mokytis gestų kalbos;

- mokytis lengvai suprantamos kalbos;

- mokytis kitų žmonių su negalia patogių bendravimo būdų.

Pavyzdžiui: kaip bendrauti su kalbėti negalinčiu žmogumi, kaip jam perduoti informaciją, kaip paklausti, paaiškinti, padėti.

3.

Vaikai ir suaugusieji su negalia – turi mokytis ta kalba, kuria jiems patogiu. Mokymosi aplinka turi būti saugi, patogi.

4.

Vaikus ir suaugusius žmones mokantys asmenys turi žinoti, kaip geriausia bendrauti su tam tikrą negalią turinčiais žmonėmis, pavyzdžiui:

- kurčiuosius mokantys turi mokėti gestų kalbą,
- neregius mokantys – Brailio raštą,
- intelekto negalią turinčius – lengvai suprantama kalbą.

Mokytojams su negalia turi būti suteikta galimybė įsidarbinti ir dirbti pagal specialybę.

5.

Suaugę žmonės su negalia gali mokytis, įgyti profesiją ar aukštąjį išsilavinimą. Visiems turi būti pritaikytos reikalingos sąlygos.

Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija

Tai dokumentas, kuriame aprašytos žmogaus teisės turi būti:

- visur žinomos,
- suprantamos,
- pripažįstamos.
- visose Europos šalyse jų laikomasi.

Pagrindinės laisvės yra teisingumo bei taikos pasaulyje pagrindas.

Šioje konvencijoje yra parašyta, kad visi žmonės gali mokytis.

Valstybė, rūpindamasi švietimu ir mokymu, įsipareigoja gerbti tėvų teisę laisvai parinkti savo vaikams švietimą ir mokymą.

Švietimo ir mokymosi tikslai Lietuvoje

Lietuvoje yra Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, kuris aprašo mokymosi ir ugdymosi svarbą.

Lietuvos Respublikos įstatymas yra mūsų šalyje galiojantis dokumentas.

Lietuvoje švietimo ir mokymosi tikslai yra:

1.

- Mokyti būti savarankišku, atsakingu žmogumi.
- Padėti išmokti bendrauti.
- Mokyti rasti reikalingą informaciją.
- Mokyti valstybinę lietuvių kalbą ir kitų kalbų. Pavyzdžiui, anglų ar vokiečių kalbą.
- Mokyti naudotis šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis.
- Savarankiškai ir sveikai kurti savo gyvenimą.

2.

- Padėti įsigyti profesinių žinių ir darbinę kvalifikaciją, kad kiekvienas galėtų rasti darbą ir sėkmingai dirbti.
- Mokyti naudotis kultūrinėmis ir informacinėmis technologijomis.
- Užtikrinti, kad žmogus gali mokytis ir tobulėti visą gyvenimą.

3.

- Suteikti įvairią informaciją, kuri stiprintų ir užtikrintų žmonių saugumą, lygias teises ir laisves Lietuvoje.

4.

- Ugdyti norą sužinoti apie Europos ir pasaulio tradicijas, kultūrą ir vertybes.
- Domėtis lietuvių tautinės kultūros tradicijomis ir vertybėmis.
- Skatinti patiems dalyvauti kultūriniame gyvenime.
- Saugoti lietuviškas tradicijas ir jomis didžiuotis.

5.

- Padėti žmonėms įgyti pagrindines demokratijos žinias, dalyvauti visuomeniniame ir politiniame gyvenime.

Demokratija yra tada,
kai žmonės gali, nori ir moka
atstovauti savo teises ir laisves.

Diskriminacija

Diskriminacija yra neteisingas elgesys su žmogumi.

Žmogus gali būti diskriminuojamas dėl:

- lyties (vyras ar moteris),
- amžiaus (per jaunas arba per senas),
- religijos,
- tautybės,
- negalios,
- kitų skirtumų.

Jūs esate diskriminuojamas jeigu:

- negalite mokytis ir įgyti žinių, kad galėtumėte savarankiškai gyventi ir dirbti,
- negalite patekti į pastatus,
- nepritaikyta jums patogi aplinka,
- negaunate informacijos jums reikalinga kalba ar forma.

Mokymasis darželyje ir mokykloje

Lietuvoje visi vaikai gali lankyti darželį.

Jeigu vaikams su negalia yra sunkumų, vaikui ir darbuotojams

yra suteikiama pagalba. Pavyzdžiui,

- skiriamas pagalbos specialistas,
- pritaikomos patalpos,
- pritaikomos ugdymosi priemonės.

Mokykloje gali mokytis visi vaikai

nuo 6 arba 7 metų.

Jeigu vaikams su negalia

yra mokymosi sunkumų,

mokiniam ir mokytojams

yra suteikiama pagalba. Pavyzdžiui,

- skiriamas pagalbos specialistas,
- pritaikomos patalpos,
- vaikui parengiama pritaikyta programa,
- pritaikomos ugdymosi priemonės, kurios padeda suprasti ir atlikti užduotis.

Mokiniai mokydamiesi
mokyklos 9-12 klasėse,
gali tuo pačiu metu mokytis ir profesijos.

Pabaigę mokyklą
žmonės su įvairiomis negaliomis,
net jeigu jiems reikia
daugiau pagalbos,
gali mokytis:

- profesinėje mokykloje,
- aukštojoje mokykloje,
- universitete,
- mokymosi centruose,
- Užimtumo tarnybos ruošiamuose profesiniuose mokymuose ir kursuose,
- Įvairių organizacijų ruošiamuose kursuose.

Kas yra profesija?

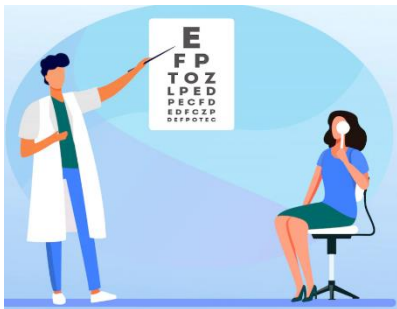

Profesija yra nuolatinė veikla, užsiėmimas, kurį reikia išmokti gerai atlikti.

Profesija yra nuolatinis darbas, kurį dirbdami gauname pinigus.

Pavyzdžiui:

- gydytojas,
- mokytojas,
- socialinis darbuotojas,
- statybininkas,
- vairuotojas,
- pardavėjas,
- virėjas,
- masažistas,
- valytojas.

Jeigu nori turėti profesiją, reikia mokytis.

Kaip pasirinkti profesiją, kurią nori mokytis?

Kiekvienas žmogus gali dirbti įvairius darbus.

Tačiau reikia nuspręsti kokį darbą nori dirbti kiekvieną dieną.

Pavyzdžiui,

- gaminti maistą,
- padėti kitiems žmonėms,
- gaminti įvairius daiktus iš medžio,
- statyti namus,
- auginti ir prižiūrėti augalus,
- siūti, siuvinėti, megzti,
- tvarkyti kambarius,
- groti ir dainuoti.

Kai žmogus nusprendžia ką nori dirbti kiekvieną dieną, gali eiti mokytis, kad išmokytų gerai tą darbą atlikti.

Kas yra profesinė mokykla?

Profesinė mokykla yra mokykla, kurioje mokina gerai išmokti darbą, kurį galėsite dirbti ir užsidirbti pinigų.

Pavyzdžiui:

- siūti,
- gaminti įvairų maistą,
- pagaminti įvairius daiktus,
- fotografuoti,
- daryti puokštes,
- prižiūrėti sodą ar daržą
- padėti kitiems žmonėms.

Mokydamiesi profesinėje mokykloje, žmonės išmoksta gerai dirbti tam tikrus darbus.

Profesinėje mokykloje gali sužinoti apie įvairias profesijas.

Iš jų galėsi išsirinkti kuri labiausiai patinka.

Lietuvoje yra 44 profesinės mokyklos.

Profesinės mokyklos yra beveik kiekviename Lietuvos rajone.

Pavyzdžiui,

- Vilniuje,
- Kaune,
- Klaipėdoje,
- Marijampolėje,
- Radviliškyje,
- Kėdainiuose,
- Utenoje.

Kiekvienas turi apsispręsti, ar nori mokytis arti namų, ar išvykti mokytis į kitą miestą.

Jeigu gyveni kitame mieste, gali gyventi profesinės mokyklos bendrabutyje.

Bendrabutis yra vieta, kur mokiniai gyvena, miega, valgo ir ilsisi.

Profesinėje mokykloje
besimokantys mokiniai
gali gauti stipendiją.

Stipendija yra pinigai,
kuriuos kiekvieną mėnesį gauna
profesinėje mokykloje
besimokantys mokiniai.

Pateikti prašymus įstoti į profesinę
mokyklą mokytis profesijos
galima 2 kartus per metus:

- vasario mėnesį,
- rugpjūčio mėnesį.

Profesinėje mokykloje mokslai vyksta
kiekvieną dieną, išskyrus savaitgalius.

Profesinėje mokykloje būna atostogos.

Lietuvoje kol kas
ne visose profesinėse mokyklose
yra mokymo programų,
kuriose gali mokytis žmonės su negalia.

Tačiau galima ieškoti
profesinės programos,
kurią pabaigus galėsite dirbti
prižiūrimas aukštesnės kvalifikacijos
darbuotojo.

Aukštesnės kvalifikacijos darbuotojas
yra darbuotojas,
kuris turi daugiau žinių ir patirties
dirbant tam tikrą darbą.

Jis padeda jums geriau atlikti darbą.

Jis prižiūrės, kad viskas būtų atlikta
teisingai ir kokybiškai. Pavyzdžiui,

- gaminti nesudėtingus duonos ir konditerijos gaminius,
- naudotis reikalingais įrengimais.

Profesinis mokymas

Profesinio mokymo tikslas yra padėti asmeniui gauti, keisti ar tobulinti darbo kvalifikaciją.

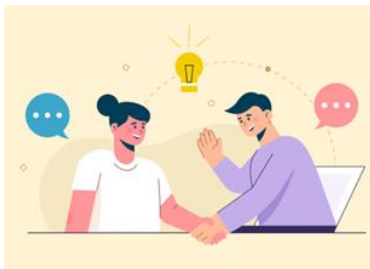

Kvalifikacija yra:

- Asmeniniai žmogaus gebėjimai
- Išugdyti žmogaus sugebėjimai,
- darbinės žinios,
- asmeninės savybės. Pavyzdžiui, mokėjimas dirbti komandoje.

Tai yra svarbu, nes žmogus kasdien atlieka tam tikrus darbus.

Taip pat, labai svarbu pasiruošti dalyvauti besikeičiančioje darbo rinkoje.

Profesinis mokymas gali būti:

- pirminis
- ir tęstinis.

Pirminis profesinis mokymas

Pirminis profesinis mokymas skirtas ne jaunesniems kaip 14 metų amžiaus asmenims, norintiems įgyti pirmąją kvalifikaciją.

Mokiniai kartu su profesine kvalifikacija gali įgyti pagrindinį arba vidurinį išsilavinimą.

Mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, profesinis mokymas gali būti teikiamas neturint reikiamo išsilavinimo.

Jeigu mokiniams su negalia yra mokymosi sunkumų, mokiniams ir mokytojams turi būti suteikiama pagalba.

Pavyzdžiui,

- skiriamas pagalbos specialistas,
- pritaikomos patalpos,
- parengiama pritaikyta programa,
- pritaikomos ugdymosi priemonės, kurios padeda suprasti ir atlikti

užduotis,

- informacija pateikiama mokiniui pritaikytu formatu.

Mokiniui ir jo tėvams (globėjams, rūpintojams) suteikiama:

- švietimo pagalba,
- socialinės ir sveikatos priežiūros paslaugos.

Pabaigus profesinio mokymo įstaigas ir gavus baigimo dokumentą, galima stoti į aukštąsias mokyklas.

Tęstinis profesinis mokymas

Tęstinio profesinio mokymo programoje gali mokytis asmenys, kurie baigė pirminius profesinius mokslus arba turi aukštojo mokslo kvalifikaciją.

Tęstinis profesinis mokymas skirtas žmonėms, kurie:

- nori gerinti savo pirmąją darbo kvalifikaciją,
- įgyti kitą darbo kvalifikaciją,
- įgyti tam tikras darbui reikalingas žinias.

Profesinį mokymą gali vykdyti ne tik profesinės mokyklos.

Mokymus gali organizuoti:

- įmonės, įstaigos,
- kitos organizacijos.

Kiekvienam baigusiam profesinio mokymo programą arba gavusiam įgytų žinių įvertinimą, yra suteikiama kvalifikacija, kuri padeda rasti kiekvienam tinkamą darbą.

Įvairūs mokymai ir kursai

Mokyti ir gauti reikalingų žinių galima ne tik profesinėse mokyklose.

Įvairius mokymus organizuoja Užimtumo tarnyba.

Mokyti galima ir įvairiuose kursuose.

Kursai gali vykti:

- įstaigose,
- nuotoliniu būdu.

Nuotoliniai kursai yra, kai mokytojai mus mokina kompiuterio ir interneto pagalba.

Mokytojai duoda atlikti užduotis savarankiškai.

Mokantis įvairiuose kursuose, gali reikėti pačiam sumokėti už mokslą.

Darbo paieška

Kai žmogus išmoksta kokios nors profesijos, jis gali ieškoti darbo.

Rasti darbą gali padėti:

- Užimtumo tarnyba,
- įdarbinimo agentūra,
- kiti žmonės.

Kiekvienas žmogus turi nuspręsti ar nori:

- dirbti vienas.
- dirbti su kitais žmonėmis.

Tai padeda apsispręsti kokio darbo ieškoti.

Dirbantys žmonės gauna atlyginimą.

Atlyginimas yra pinigai, kuriuos darbdavys išmoka kiekvieną mėnesį.

Lietuvoje valstybė padeda

žmonėms su negalia,

kurie gali dirbti, gauti:

- profesinės reabilitacijos paslaugą;
- darbo vietos pritaikymo paslaugą,
- įdarbinimo su pagalba paslaugą,
- lydimąją pagalbą įsidarbinus,
- pagalbą susikuriant darbo vietą sau,
- pagalbą gaunant paramą.

Jeigu nežinote kokį darbą norite dirbti,

galite pabandyti savanorystę,

kuri padės atrasti malonią veiklą.

Tačiau savanorystės metu

žmonės atlyginimo negauna.

Taip pat galima rasti darbą,
kuriame nereikia profesinio išsilavinimo.

Pavyzdžiui,

- krauti arba pakuoti prekes,
- dirbti valymo įmonėje,
- prižiūrėti gyvūnus,
- dirbti įvairiuose projektuose.

Už kiekvieną darbą turi būti
mokamas atlyginimas.

Jūs turite gauti
visą informaciją apie darbą tokia kalba,
kokią jūs suprantate.

Pavyzdžiui, lengvai suprantama kalba.

Tekstą lengvai suprantama kalba pritaikė Ramunė Lebedytė Undžėnienė

Tekstas išbandytas Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrijoje
„Viltis“.

Tekste panaudotos iliustracijos iš www.freepik.com ir www.storyset.com